

In de ban van die Finkers

Geplaatst op
09 januari 2016
Laatste update
09 januari, 15:14

•
Journalist Frank Timmers Lars Smook

Onze cultuur is toe aan Herman Finkers, die laat zien dat feiten en verzinselen hetzelfde kunnen zijn. ‘Iets kan zijn verzonnen en daarom juist bestaan’, dichtte hij zelf. Een lofzang op de boodschap van de cabaretier door programmeur en kunstenaar Maike Dulk.

Vorige week vroeg ik me af hoe het komt dat we oudejaarsavond zo massaal aan de lippen van onze Almelose cabaretier hebben gehangen en hoe de wereld er na deze voorstelling over kwetsbaar- en schoonheid uit moet zien. Maike Dulk uit Leiden stuurde mij een lange beschouwing, die ik mag publiceren.

Maike Dulk heeft Technische Natuurkunde aan de Universiteit Twente gestudeerd en daarna de kunstacademie AKI afgerond in de richting schilderen en grafiek. Ze werkt als programmeur en maakt illustraties en animaties in opdracht. Dit schreef ze mij:

Beste Frank,

... ik zou het eerder omschrijven als "onze cultuur is toe aan Herman Finkers", want het gaat om iets wat niet bij de landsgrenzen ophoudt. Je vraagt waarom "Nederland zo massaal naar Finkers heeft geluisterd": ik denk gewoon omdat Finkers één van de beste cabaretiers ooit is. Ik weet niet hoeveel van hen "na de pauze" heeft gezien en dus iets verwachtten wat beschouwender en rustiger was dan (bijvoorbeeld) "EHBO is mijn lust en mijn leven", dus het is moeilijk om te bepalen of die belangstelling duidt op een behoefte aan verdieping of enkel aan Finkers' unieke humor. Monty Python

Ik kan wel vertellen dat ik om beide redenen heb gekeken. Ik vind zijn humor subliem: hij is een van de weinigen die het kunnen gebruiken op de manier waarvan Douglas Adams over Monty Python zei: "to communicate something very deep in a very silly manner" (vrij uit mijn hoofd - het staat in "The salmon of doubt"). Die andere reden heeft alles te maken met "Na de pauze". Ik ben bang dat ik hier even moet uitweiden om het duidelijk te maken: allereerst wist ik, voordat ik die voorstelling had gezien, niet dat Finkers katholiek was. Integendeel: in voorafgaande voorstellingen steekt hij nogal eens de draak met sommige aspecten van het geloof, dus ik nam aan dat hij iets als een "agnostische humanist" was. Misschien was dat ook omdat ik mezelf zo beschouwde: katholiek van huis uit, maar net als zoveel anderen

gaandeweg gaan twijfelen.

Messiaen

Toch ben ik blijven zoeken, want ondanks dat de rationaliteit een mooi sluitend en kloppend verhaal heeft, bleef er van binnen iets protesteren tegen de rationele unanimititeit. En uiteindelijk heb ik iets gevonden, iets wat al zover was ondergesneeuwd (of weggemoffeld) dat het bijna onzichtbaar was geworden. Om dat te omschrijven zou nu te ver voeren, maar één van de gevolgen was dat ik de componist Olivier Messiaen ontdekte. Messiaen was, zoals bekend, erg religieus geïnspireerd en zijn stukken raakten aan datgene wat me bezighield: vooral één van de delen van zijn Turangalila-symphonie is veel voor me gaan betekenen. Korte tijd later zag ik "Na de pauze" - en de voorstelling opende met precies dat stuk van Messiaen. Ik vond het prachtig dat dit stuk Herman Finkers kennelijk ook gegrepen had, maar ik raakte steeds meer onder de indruk naarmate de voorstelling vorderde en hij vertelde over zijn geloof. In het lied "Daarboven in de hemel" schoot hij helemaal in de roos: Daarboven in de hemel "Ik ben een man van wetenschap, van feiten en zo meer. Als iets niet is bewezen, geloof ik het niet zozeer. Als men glashard aan kan tonen dat ik me vergis, pas dan zal ik geloven dat er geen hemel is. Ik zat in een tv-program, een soort van kruisverhoor. Men vroeg me daar: 'Zeg Herman, één ding heb ik niet goed door: Jij hebt toch HBS gehad? Dat is geen kattepis. Hoe kun je dan geloven dat er een hemel is?' Ik zat in een tv-program en 't ging nog verder mis. Er werd me haarfijn uitgelegd hoe ik me vergis: 'De hemel is iets achterhaalds, er wacht ons boven niets. De hemel, wees nou eerlijk, is een verzonnen iets.' 'De veertigste van Mozart en de liedjes van Jacques Brel zijn ook ooit verzonnen', zei ik, 'toch bestaan ze wel. Iets kan zijn verzonnen en daardoor juist bestaan. Dat soms iets niet verzonnen is, neemt men zomaar aan.' Dit lied is ook verzonnen en hoor hoe het bestaat. Ik zing het graag omdat daarmee de hemel opengaat. (...)

Jachtig

Ik denk dat dit de essentie is waar het om gaat. Bij mij persoonlijk, maar het is ook de crux van wat er scheef zit in onze cultuur. Ik denk

dat het dieper gaat dan “dat we zo’n jachtig bestaan leiden en behoefte hebben aan verdieping”. Dat is wel waar, maar het is veel te algemeen. Want wat is die verdieping dan? Waarom lopen dan de kerken leeg? Alle discussies over religie, ratio en zingeving die ik al jaren om me heen hoor lijken op dezelfde manier de plank mis te slaan. Van beide kanten. Atheïsten stellen religie gelijk aan waandenkbeelden. Zoals Finkers hierboven ook zegt: alleen datgene dat bewijsbaar is, is reëel. Iemand die gelooft in iets dat niet bewijsbaar is, is dus niet goed wijs. Bijbel en Koran

Maar wat zo eigenaardig is: mensen die religieus zijn, denken precies zo! Het enige baken dat ze verzetten is dat ze dat “bewijsbaar” buiten bereik plaatsen: het is te moeilijk voor ons om te begrijpen, of te ver weg, te lang geleden, of desnoods “omdat de Bijbel / Koran / ... het zegt!” - maar ook zij zullen desgevraagd beamen dat datgene wat hun geloof leert “feitelijk” is. De dialoog tussen atheïst en gelovige is daarmee iets als:- Atheïst: jij bent gek, want wat je gelooft is niet te bewijzen.- Gelovige: ik ben niet gek, want hier staat geschreven dat anderen hebben bewezen dat het waar is.

Mozart en Brel

Herman is een van de weinigen die hieraan lijken te ontstijgen. Hij zegt: "De veertigste van Mozart en de liedjes van Jacques Brel / zijn ook ooit verzonnen, toch bestaan ze wel." Het is makkelijk om dit af te doen als spelen met woorden, maar denk er eens echt over na. En nog eens. En dan nog eens. We zijn zo gewend om te denken in termen van wat neerkomt op “alleen feiten zijn echt”, sceptici, religieuzen, iedereen. Het is zo alomtegenwoordig dat bijna niemand nog weet dat het niet altijd zo is geweest. “Datgene wat verzonnen is” - de verbeeldingskracht die we allemaal hebben meegekregen - dát is “waarmee de hemel opengaat”. Dat is geen frivole uitspraak, het is bloedserieus.- Atheïst: Herman, jij bent gek, want je gelooft in iets wat niet te bewijzen is.- Herman Finkers: *maakt lange neus, draait zich om en stapt zijwaarts de hemel in*Tolkien

Het probleem is juist dat “datgene wat verzonnen is” gedegradeerd is tot een soort kinderlijke, frivole status van waaruit het niet serieus genomen hoeft te worden. Het is maar een enkeling die zich aan die

*culturele blindheid kan onttrekken: iemand als Finkers, bijvoorbeeld.
Of J.R.R. Tolkien (lees zijn gedicht 'Mythopoeia' maar). Ik zou wensen
dat meer mensen dit zagen. Ik denk dat onze cultuur dáár hard aan toe
is. Met vriendelijke groeten, Maïke Dulk, Leiden*

© Tubantia, op dit artikel rust copyright.